

7 Φεβρουαρίου 2015

Η Αγία Μεγαλομάρτυς Βαρβάρα προστάτις των παρθένων, των ψυχορραγούντων, των πυροβολητών κ.τ.λ.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

Αρχιμανδρίτου Δημητρίου Καββαδία

Η Αγία Βαρβάρα έζησε κατά τα χρόνια που αυτοκράτορας ήταν ο διώκτης των

χριστιανών Διοκλητιανός (284-305). Γεννήθηκε στην Ηλιούπολη (σημερινό Μπάαλμπεκ) του Λιβάνου και υπήρξε θυγατέρα του πλουσίου ειδωλολάτρη και τοπάρχη Διόσκορου.

Η κόρη ήταν πολύ όμορφη και καθώς ήταν ορφανή από μητέρα και χωρίς αδέρφια, ο πατέρας της την πρόσεχε ιδιαιτέρως. Ήθελε να την κρατήσει ανύπανδρη, απομακρυσμένη από τις βιωτικές μέριμνες και τις ανθρώπινες συντυχίες. Γι'αυτόν τον λόγο έκτισε ένα ψηλό πύργο και την απομόνωσε εκεί. Μια χριστιανή θεραπαινίδα ανέλαβε την ανατροφή και διαπαιδαγώγησή της και απ'αυτήν σίγουρα μυήθηκε στην κατά Θεόν ζωή.

Στην μόνωση του πύργου η κόρη καλλιεργούσε το πνεύμα της με προσευχή, μελέτη των Γραφών και εξάσκηση των αρετών. Κάποτε ο πατέρας της θέλησε να καλλωπίσει τον πύργο και διέταξε τους εργάτες του να κτίσουν στην βάση του ένα λουτρό με δύο παράθυρα. Κατ'εκείνο τον καιρό χρειάστηκε να λείψει και έτσι η νεαρή Βαρβάρα έδωσε την εντολή να ανοιχθεί και τρίτο παράθυρο στο λουτρό ώστε και τα τρία παράθυρα να γίνουν εις τύπον της Αγίας Τριάδος, από την οποία προέρχεται κάθε φως φωτίζον και αγιάζον πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμο. Όταν τελείωσε το έργο η Αγία στάθηκε με καμάρι πάνω από τον λουτήρα-κολυμβήθρα και κοιτάζοντας ανατολικά, σχημάτισε με το δάκτυλο στα μάρμαρά του τον θείο τύπο του Σταυρού. Και ω του θαύματος! Ο Σταυρός χαράχθηκε επάνω στο μάρμαρο σαν να σκαλίστηκε από εργαλείο και όχι ανθρώπινο χέρι και έτσι δειχνόταν στους πιστούς κατά τα μετά το μαρτύριό της χρόνια. Χαρούμενη η Αγία για το έργο της αυτό επιδόθηκε σε εκτενή προσευχή και δεν απέλιπε του να επιτιμά τα άψυχα είδωλα που τιμούσε ο πατέρας της και όσους τα προσκυνούσαν.

Όταν κάποτε ο Διόσκορος επέστρεψε και είδε το λουτρό φτιαγμένο με τρία παράθυρα, ζήτησε εξηγήσεις από τους εργάτες και εκείνοι του υπέδειξαν την θυγατέρα του η οποία απολογούμενη μαρτύρησε την πίστη της στην χριστιανική θρησκεία. Με τα τρία δάκτυλά της ενωμένα έκανε το σημείο του Σταυρού λέγοντας ότι «Πατήρ, Υιός και Άγιον Πνεύμα, αυτό το μοναδικό φως φωτίζει όλη την κτίση και μέσω του σημείου του Σταυρού σώζονται οι άνθρωποι».

Αμέσως ο θυμωμένος πατέρας τράβηξε το σπαθί του και όρμησε να φονεύσει την κόρη του. Η Αγία διέφυγε στο βουνό όπου άνοιξε θαυματουργικά ένας βράχος στα δύο και προστάτεψε την μάρτυρα. Το ίδιο θαύμα είχε γίνει και άλλοτε για να προστατευθεί η πρωτομάρτυς και ισαπόστολος Θέκλα.....

Ο οργισμένος Διόσκορος συνάντησε στον δρόμο δύο βοσκούς και τους ρώτησε αν ξέρουν κάτι. Ο μεν πρώτος αν και ήξερε, δήλωσε άγνοια, ο δε δεύτερος αφού αρνήθηκε με τα λόγια, έδειξε με τα χέρια του τον τόπο καταφυγής της Αγίας. Τότε

ο Διόσκορος κατεδίωξε την Αγία, την συνέλαβε αρπάζοντάς την από τα μαλλιά και την ενέκλεισε σε σκοτεινό χαμόσπιτο βάζοντας φρουρούς να την προσέχουν. Ύστερα την παρέδωσε στον Ηγεμόνα Μαρκιανό να την ανακρίνει ακόμη και με βασανιστήρια αφού την κατήγγειλε ως χριστιανή και εχθρό της έννομης τάξεως.

Εκείνος όταν αντίκρυσε την όμορφη νεαρή γυναίκα, ξέχασε τα λόγια του άστοργου πατέρα της και άρχισε με καλοπιάσματα να την κάνει να αλλάξει γνώμη. Μπροστά στο αμετάθετο της γνώμης της, διέταξε να την μαστιγώσουν με ωμά νεύρα βοδιών (βούνευρα) μέχρι να βαφτεί η γη από το αίμα της και ακολούθως να τρίψουν τις πληγές της με τρίχινα υφάσματα. Πονεμένη και αιμόφυρτη την έριξε στην φυλακή. Γύρω στα μεσάνυκτα της παρουσιάστηκε μέσα σε δυνατό φως ο Ιησούς Χριστός και αφού της έδωσε κουράγιο, την θεράπευσε και την ευλόγησε.

Μέσα στην φυλακή υπήρχε ακόμη μια νεαρή χριστιανή, η Ιουλιανή, η οποία προβληματίστηκε για τα βάσανα της Βαρβάρας. Καθώς την είδε θεραπευμένη αποφάσισε να την ακολουθήσει στην επιλογή της να μαρτυρήσει για την αγάπη του Χριστού.

Ο Μαρκιανός κάλεσε ενώπιόν του την Βαρβάρα και καθώς την είδε υγιή, απέδωσε το γεγονός σε παρέμβαση των θεών της πίστεώς του. Η Βαρβάρα το αρνήθηκε, υποδεικνύοντας ως μόνο θεραπευτή της τον Ιησού Χριστό. Τότε εκείνος θυμωμένος διέταξε τους παρευρισκόμενους να ξύσουν τα πλευρά της Μάρτυρος με σιδερένια νύχια και επιπλέον με αναμένες λαμπάδες να καίνε τα ήδη ξυσμένα μέλη. Έπειτα διέταξε με ένα σφυρί να χτυπάνε την τιμία της κεφαλή.

Η Ιουλιανή παρακολουθώντας τα μαρτύρια αυτά της Βαρβάρας δεν μπόρεσε να κρύψει την ευαισθησία της και άρχισε να κλαίει. Τότε ο Μαρκιανός διέταξε να την συλλάβουν και να την κρεμάσουν στο ξύλο δίπλα στην Βαρβάρα και με σιδερένιες ξύστρες να ξεσχίσουν τις πλευρές της. Το μαρτύριο αυτό οι δύο γυναίκες το υπέμεναν προσευχόμενες στον Θεό να τους δώσει δύναμη να το αντέξουν μέχρι τέλους. Κατόπιν ο άκαρδος Ηγεμόνας έδωσε εντολή να τους κόψουν τους μαστούς τους με σμίλη. Επειδή όμως η μια ενίσχυε την άλλη με προσευχή και λόγους φιλάδελφους, ο Ηγεμόνας τις χώρισε, και την μεν Ιουλιανή φυλάκισε, την δε Βαρβάρα έδωσε εντολή γυμνή και ματωμένη να την περιφέρουν στους δρόμους για να διαπομπευθεί. Η Αγία Βαρβάρα ζήτησε την θεία βοήθεια σ' αυτό το μαρτύριο και η χάρις του Θεού την ενέδυσσε με φωτεινή εκ του ουρανού νεφέλη που την κατέστησε άορατη στα μάτια του πλήθους.....

Κατησχυμμένος ο Μαρκιανός για άλλη μια φορά έδωσε οριστική εντολή να θανατωθούν οι δύο γυναίκες με αποκεφαλισμό. Ο πατέρας της Αγίας βλέποντας από κοντά όλο το φρικτό μαρτύριο, θεώρησε μαλθακότητα για τον εαυτό του να

φονευθεί η κόρη του από ξένο χέρι. Γι'αυτό και άρπαξε την θυγατέρα του από τα μαλλιά ετοιμάζοντας με τα ίδια τα χέρια του την σφαγή. Ανεβάζοντάς την στο βουνό ακολουθούσε μαζί της και η Ιουλιανή. Τότε η Αγία Βαρβάρα γονάτισε προσευχόμενη και για τις δύο και είπε με θέρμη τα εξής : «*Αναρχε Θεέ, ο τον ουρανόν τείνας ωσεί καμάραν, την δε γην εφ'υδάτων εδράσας, ο νεφέλαις ύειν προστάττων, ήλιόν τε φωταγωγόν πάσι παραστησάμενος, και τας κοινάς ταύτας απολαύσεις δικαίοις τε και αδίκοις, αγαθοίς άμα και πονηροίς χορηγών, αυτός και νύν εμού δεομένης επάκουσον, βασιλεύ, και ός άν του Σου ονόματος και της εμής αθλήσεως τω οίκω αυτού επισκήψει, μη άλλο τι μηδέν των λωβάσθαι σώματα και λυπείν δυναμένων. Οίδας γαρ, Κύριε, ότι σάρκες ημείς και αίμα, ποίημα των σών αχράντων χειρών και εικόνη ση και ομοιώσει τετιμημένοι*». Αυτά είπε και ακούστηκε τότε φωνή ουράνια που καλούσε τις μάρτυρες στον ουρανό, υποσχόμενη η φωνή, εκπλήρωση όσων αιτήθηκε η θαρραλέα Μάρτυς.

Με χαρά οι δύο Αγίες πλησίασαν στον τόπο της τελειώσεώς τους. Και την μεν Ιουλιανή αποκεφάλισε δήμιος, την δε Βαρβάρα ο κακούργος πατέρας της. Η θεία δίκη όμως δεν άργησε να παρέμβει. Κεραυνός κατέκαψε τον Διόσκορο και τον έκανε στάκτη.

Στίχοι : «*Ξίφει πατήρ θύσας σε, μάρτυς Βαρβάρα,*

υπήρξεν άλλος Αβραάμ διαβόλου.

Βαρβάρα αμφί τετάρτη χερσί τοκήος ετμήθη».

Από τον Συμεών τον Μεταφράστη, που έγραψε τον κατά πλάτος βίο της αγίας, μαθαίνουμε ότι ένας ευλαβής και θεοφοβούμενος άντρας, ο Ουαλεντίνος, κήδεψε το ιερό λείψανο της αγίας Βαρβάρας σε ένα σεμνό οίκημα στο χωριό Γελασσός, σ'ένα τόπο αποκαλούμενο «*της Νύσσου*», που απέχει δώδεκα μίλια από τα Ευχάϊτα, πόλη της μικρασιατικής Παφλαγονίας, που σήμερα ονομάζεται Ζαφραμπολού και ανήκει στο Βιλαέτι Κασταμπολού.

Από τον ίδιο συγγραφέα, καθώς επίσης και από τον Άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, μαθαίνουμε ότι το λουτρό της αγίας -στο οποίο αρχικά είχαν ανακομισθεί και τα λείψανά της- και επάνω στα μάρμαρα του οποίου η ίδια με το δάκτυλό της είχε χαράξει το σήμα του σταυρού, αποτελούσε τόπο λατρείας και ιαμάτων και συγκέντρωνε πλήθη πιστών. Σ'αυτόν τον τόπο προσκύνησε με ευλάβεια και ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός.

«*Εν τω κολύμβω, υπέρ νάματα βρύει τα των παντοδαπών αρρωστημάτων ιάματα, και των έλκεσι λοιμικοίς, ή ετέρα νόσω καμνόντων, και ετέροις μώλωπι κατατρυχομένων τα σώματα, των σωτηρίων υδάτων ασφάμενα, θάττον θανασίμω απονίπτεται νοσήματι*

».

Μεταξύ των πολλών που έχουν γράψει εγκώμια για την αγία Βαρβάρα είναι οι Άγιοι Αρσένιος Κερκύρας, Ιωάννης Σάρδεων και Ιωάννης ο Δαμασκηνός (9^{ος} αιώνας). Ο τελευταίος μάλιστα στο εγκώμιό του προς την αγία, μεταξύ των χαιρετισμών που της απευθύνει γράφει: *«Χαίρε, η των μαστίγων τας αλγηδόνας, και σιδήρων καταξέσεις, και τραχυτάτων τριχίνων υφασμάτων εκτρίψεις, και αιμάτων ροάς, και πυρός φλογισμούς, και μελών εκτομάς, και γυμνήν εκπόμπευσιν, και κεφαλής και ζωής αφάιρεσιν δια Χριστόν υπομείνασα, ίνα το σώμα λοιπόν λάβης αθάνατον, αφθαρσίας μαρμαρυγάς απαστράπτον, και δόξης ημφιεσμένον στολήν άφραστον και ανεκκλάλητον»*.

Η παλαιά Ακολουθία της εξεδόθη πολλές φορές (βλ. L.Petit, *Bibliographie des Acolouthies grecques*, σελ. 20-22). Στα νεώτερα χρόνια Ακολουθία της Αγίας έγραψε ο Όσιος Γέρων Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης όπως και Παρακλητικό Κανόνα, Χαιρετισμούς, Μακαριστάρια. Έτερα Υμνογραφήματα συνέθεσε η Ηγουμένη Ισιδώρα Αγιεροθεΐτισσα.

Το όνομα της αγίας αν και ήταν διαδεδομένο στην Δύση από την εποχή που εδραιώθηκε ο Χριστιανισμός, παρ'όλ'αυτά η ευλάβειά σ'αυτήν εξαπλώθηκε αρκετά από το 1298 με το περίφημο βιβλίο του Jacobo da Voragine *«Χρυσοί Θρύλοι»*. Τότε και λίγο αργότερα, είναι που ενέπνευσε μεγάλους καλλιτέχνες όπως τον Μποτιτσέλι, τον Ραφαήλ κ.α. οι οποίοι εμπνευσμένοι από την μορφή της αγίας δημιούργησαν αριστουργήματα. Στην τέχνη της Δύσης η αγία Βαρβάρα παριστάνεται ντυμένη με βασιλικά ενδύματα ή τέτοια που να μαρτυρούν την ευγενική καταγωγή της και απεικονίζεται με δύο σύμβολα. Τον πύργο, που είτε στέκεται μπροστά του, είτε τον κρατά σε μικρογραφία στα χέρια της και, το Άγιο Ποτήριο, σύμβολο της θυσίας της και της αγάπης της στο Χριστό. Στην Βυζαντινή τέχνη η αγία παριστάνεται συνήθως ντυμένη με ρούχα αρχοντικά, κρατώντας σταυρό και φοίνικα και φορώντας βασιλικό διάδημα.

Τα ιερά λείψανα της Αγίας Βαρβάρας

Η τιμία κάρα της Αγίας Βαρβάρας τεμαχίστηκε κατά τους προηγούμενους αιώνες. Έτσι τεμάχιά της σήμερα ευρίσκονται στην Ιερά Μονή Μεγάλου Σπηλαίου Καλαβρύτων καθώς και στον Ιερό Ναό Παναγίας Επισκέψεως στα Τρίκαλα. Επίσης στον Ρωμαιοκαθολικό Ναό του Αγίου Αποστόλου Πέτρου στο Montecatini Alto της Ιταλίας ευρίσκεται η προσθία όψη της τιμίας κάρας (μεσσαίο τριτημόριο).

Λείψανα της Αγίας εντός της Ιταλικής επικράτειας αποθησαυρίζονται στον Καθεδρικό Ναό του Rieti, στην Ιερά Μονή Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου στο Torcello

της Βενετίας όπως και στην Βασιλική του Αγίου Μάρκου στην Βενετία (βλέπε παρακάτω).

Το άφθαρτο δεξιό πέλμα (από τον αστράγαλο και κάτω) φυλάσσεται στον Ρωμαιοκαθολικό Καθεδρικό Ναό στο Dighana της Κροατίας.

Αποτμήματα λειψάνων της Αγίας προσκυνούνται στις Γυναικείες Ιερές Μονές Παναγίας Ελεούσης Ρότσο Καλύμνου, Μεταμορφώσεως-Αγίας Βαρβάρας Ρουσσάνου Μετεώρων, «Κυρίας των Αγγέλων» (Οσίας Πελαγίας) Κεχροβουνίου Τήνου, Αγίας Βαρβάρας Ταλάντων Σύρου.

Μέρος της δεξιάς χειρός της Αγίας και ένας βραχίονας φυλάσσονται ευλαβικά στην Αθωνική Μονή Σίμωνος Πέτρα.

Τμήματα των Ιερών Λειψάνων της Αγίας ευρίσκονται και στην Ρωσία, στην Λαύρα του Αγίου Αλεξάνδρου Νιέφσκι στην Αγία Πετρούπολη. Επίσης και στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Βλαδιμήρου στο Κίεβο της Ουκρανίας. Τα λείψανα της Αγίας Βαρβάρας έχοντας μεταφερθεί στην Κωνσταντινούπολη έτυχαν ιδιαιτέρας τιμής από τον Αυτοκράτορα Λέοντα Στ' τον Σοφό (886-912), ο οποίος ανήγειρε Ναό της Μάρτυρος εντός των ανακτόρων όπου και τα εφύλασσε συμμετέχοντας στην λαμπρή πανήγυρη της Αγίας. Τον 12^ο αιώνα τα λείψανα της Αγίας έφθασαν στο Κίεβο. Τα μετέφερε εκεί το 1108 η θυγατέρα του Αυτοκράτορα Αλεξίου Κομνηνού που λεγόταν Βαρβάρα. Μετέβη εκεί για να γίνει σύζυγος του Μεγάλου Δουκός Svyatopolk Mykhailo Izyaslavonnych. Αρχικά τα λείψανα της Αγίας τοποθετήθηκαν στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Μιχαήλ (Mykhailivsky Zlatoverkhy) έναν από τους τρεις μεγαλύτερους Ναούς του Κιέβου, κτισμένο από τον Μέγα Δούκα Svyatopolk Mykhailo Izyaslavonnych. Όταν ο ναός το 1930 κατεδαφίστηκε από τους κομμουνιστές, τα λείψανα της Αγίας μεταφέρθηκαν στον Ιερό Ναό του Αγίου Ανδρέου και αργότερα, όταν ο Ναός αυτός μετατράπηκε σε μουσείο, η λειψανοθήκη με τα λείψανα της Αγίας μεταφέρθηκαν στον Ιερό Ναό του Αγίου Βλαδιμήρου όπου φυλάσσονται μέχρι σήμερα.

Στην Ελλάδα με λείψανα της Αγίας πλουτίζονται οι Μονές Προυσού Ευρυτανίας , Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων, οι Αγιορείτικες Μονές Χιλανδαρίου, Καρακάλου και Κουτλουμουσίου αλλά και το προσκύνημα της Αγίας στον ομώνυμο Δήμο Αττικής. Το λείψανο της Αγίας έφθασε εκεί κατόπιν αιτήματος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Επίσκοπο της Βενετίας Angelo Scola την 1^η Ιουνίου 2003.

Αλλά και προ του 1108 λείψανα της Αγίας μεταφέρθηκαν στην Δύση όταν η πριγκίπισσα Μαρία Αργυροπούλα μετέβη στην Βενετία, νυμφευμένη με τον

πρίγκιπα Ιωάννη, υιό του επιχώριου Δόγη Πέτρου Β' Orseol (991-1109). Τα λείψανα κατετέθησαν με τιμές στον περικαλλή ναό του Αγίου Μάρκου. Ωστόσο μετά τον θάνατο του Πρίγκηπα Ιωάννου το 1109 από πανώλη, τα αδέλφια του Επίσκοπος Orso του Torcello και Ηγουμένη Felicitas της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στο Torcello, κατόρθωσαν την μεταφορά των λειψάνων στην Μονή αυτή όπου και παρέμειναν μέχρι και τον 18^ο αι. Το μεγαλύτερο μέρος τους μεταφέρθηκε εκ νέου στον Άγιο Μάρκο όπου φυλάσσονται μέχρι σήμερα.

Το όνομα της Αγίας Βαρβάρας και τα σύμβολά της.

Το όνομα της Αγίας Βαρβάρας είναι ελληνικό και σημαίνει (κατά τους Αρχαίους Έλληνες) ξένη, βάρβαρη, αλλοεθνής.

Τα σύμβολα της Αγίας στην εικονογραφία Ανατολής και Δύσεως είναι τα εξής:

Ο Σταυρός

Το Ποτήριο

Ο πύργος

Το λουτρό με τις τρεις θυρίδες

Ο φοίνικας

Το κανόνι

Το ξίφος

Ο κεραυνός

Το στέμμα

Η δάφνη

Ο κρίνος

Ναοί - Μονές - προσκυνήματα της Αγίας Βαρβάρας

Οι κάτοικοι της Αττικής γης διακρίνονταν πάντοτε για την ευλάβειά τους καθώς και την πίστη τους προς την Αγία Βαρβάρα ως προστάτιδα των λοιμωδών νοσημάτων. Έτσι ανήγειραν αρκετές εκκλησίες για να προσκυνούν τιμητικά την

αγαπημένη τους Αγία. Εντός λοιπόν της Αττικής προσκυνούμε την Αγία Βαρβάρα στους Ιερούς Ναούς του Ψυχικού (ιστορικός του 16^{ου} αιώνας), Άνω Πατησίων, Αργυρουπόλεως, Ιλίου, Δάφνης, Αιγάλεω (όπου το ίδρυμα της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος), Μεταμορφώσεως (Κουκουβάωνες) περιοχής παλαιού μπαρουτάδικου, στο Ιερό Μετόχιο Μεγάρων (που ανήκει στην Ιερά Μονή Παναγίας Κυπαρισσιωτίσσης και Αγίου Ιεροθέου), στο αριστερό κλίτος του πανσέπτου Πανεπιστημιακού Ναού Εισοδίων της Θεοτόκου Καπνικαρέας και στο ομώνυμο μετόχι της Μονής Σινά στον Κόκκινο Μύλο.

Παρεκκλήσια της Αγίας ευρίσκονται σε διάφορα στρατόπεδα του Πυροβολικού σε όλη την ελληνική επικράτεια (π.χ. στο κέντρο Θηβών, στα στρατόπεδα Παπαργύρη, Φωστηρίδη, Κορυλόβου Δράμας κλπ.).

Στην Αγία Βαρβάρα είναι αφιερωμένη η ομώνυμη Μονή στα Τάλαντα Σύρου που ιδρύθηκε το 1900 από τον Υδραίιο Ιερομόναχο Ιωακείμ Πολίτη, αδελφό της Σκήτews των Πατέρων της Χίου και υποτακτικό του Οσίου Ασκητού Παχωμίου και Γέροντα του Αγίου Νεκταρίου. Από την Μονή αυτή κατά την κατοχή (1942-1949) πέρασε και η Γερόντισσα Θεοδούλη Κουνδούρου η οποία εν συνεχεία ίδρυσε στην Ηλιούπολη Αττικής την Ιερά Μονή Θεομήτορος και τα γνωστά σήμερα εκπαιδευτήριά της. Το όνομα της Αγίας φέρει και η Μετεωρική Γυναικεία Μονή (Μεταμορφώσεως του Σωτήρος-) Αγίας Βαρβάρας Ρουσσάνου που ανηγέρθη το 1545 και το καθολικό της είναι διακοσμημένο με εξαιρετες βυζαντινές τοιχογραφίες.

Στην Μονή του Οσίου Λουκά στο Στείριον Βοιωτίας το όνομα της Αγίας Βαρβάρας φέρει η κρύπτη όπου ο τόπος ενταφιασμού του Οσίου και η μνήμη της τιμάται στο αριστερό -εντοιχισμένο με το Καθολικό- παρεκκλήσιο που φέρει το όνομα της Υπεραγίας Θεοτόκου (Κοίμησις-Εισόδια) και Αγίας Βαρβάρας.

Στην Ιερά Μητρόπολη Δράμας η Αγία Βαρβάρα τιμάται στο ωραιότατο παρεκκλήσιο στο Ύδραμα της πόλεως με τιμές πολιούχου καθώς και στο ιστορικό ναΐδριο στον περίβολο της Ιεράς Μονής Παναγίας Εικοσιφοινίσσης (του έτους 452) στο Παγγαίον Όρος.

Στην Ιερά Μητρόπολη Σιδηροκάστρου υφίσταται γυναικεία Ιερά Μονή της Αγίας Βαρβάρας στο Σιδηρόκαστρο πλησίον των θερμών πηγών.

Στην Ιερά Μητρόπολη Κεφαλληνίας ευρίσκεται το προσκύνημα της Αγίας στα Προκοπάτα που κτίστηκε τον 18^ο αι. εις ανάμνησιν θαύματος της Αγίας, η οποία έσωσε από θάνατο ένα νήπιο το οποίο παίζοντας έπεσε στην χαράδρα. Η μητέρα του, επικαλούμενη την Μεγαλομάρτυρα, αφιέρωσε την περιουσία της με την οποία

κλείστηκε το σπήλαιο στην βάση της χαράδρας και μετετράπη σε Ναό. Το θαύμα αυτό ήταν η αφορμή για μετονομασία του παρακειμένου εκκλησιδίου του Αγίου Βαρβάρου του Μυροβλύτου (15 Μαΐου) σε Ναό της Αγίας Βαρβάρας. Προς αναψυχήν των προσκυνητών η μητέρα του νηπίου μερίμνησε για το άνοιγμα πηγαδιού στην κορυφή της χαράδρας, από την οποία σήμερα περνά αυτοκινητόδρομος.

Στο χωριό Σταυρός της νήσου Ιθάκης υφίσταται ο περικαλλής Ιερός Κοιμητηριακός Ναός της Αγίας Βαρβάρας ο οποίος ανηγέρθη δια χειρών και εξόδων του Οσίου Ιωακείμ του Παπουλάκη του Ιθακησίου και Βατοπεδινού μοναχού πριν το 1836 και επί των ερειπίων αρχαίου ναού της Αγίας.

Τέλος μνημονεύουμε τους δύο αρχαιότερους ναούς της Αγίας που διαθέτουν από τις παλαιότερες αγιογραφημένες εικόνες και είναι ο Κοπτικός (πρώην Ορθόδοξος) του 5^{ου} αι. στο Παλαιό Κάϊρο (όπου και φορητές εικόνες της) και στην κοιλάδα Goreme της Καππαδοκίας (τοιχογραφία 11^{ου} αι.).

Η Αγία Βαρβάρα είναι προστάτιδα πολλών :

Οι όπου γης Χριστιανοί εμπνεύστηκαν από την ζωή και το μαρτύριο της Αγίας Βαρβάρας και βρήκαν καταφυγή στις πρεσβείες της. Έτσι την θεωρούν πρώτα απ'όλα προστάτιδα του πυροβολικού σώματος Στρατού όλοι οι χριστιανοί και ιδιαιτέρως στην πατρίδα μας όπου η εορτή της καθιερώθηκε ως επίσημη εορτή αυτού του στρατιωτικού σώματος. Το έθιμο αυτό εισήλθε στην χώρα μας από την Δύση όπου θεωρήθηκε ότι οι τιμωρητικοί κεραυνοί που κατέκαυσαν τον άσπλαγχνο πατέρα της συμβολίζουν τα πυρά του πυροβολικού. Για πρώτη λοιπόν φορά το « *Ελληνικό τάγμα πυροβολιστών*» (ονομασία της παλαιάς εποχής) εόρτασε την Αγία Βαρβάρα κατά την 4^η Δεκεμβρίου 1829 δια τελέσεως δοξολογίας, δια παραθέσεως επισήμου στρατιωτικού δείπνου στους στρατιώτες και τους αξιωματικούς τους κ.τ.λ.

Παλαιότερα επίσης «*Αγία Βαρβάρα*» ονόμαζαν οι ναυτικοί τις πυριτιδαποθήκες και τους χώρους πυρομαχικών των πολεμικών πλοίων και έτσι θεωρείται προστάτης των πυριτιδοποιών.

Κατά τα νεότερα χρόνια θεωρήθηκε προστάτις της Ελλάδος λόγω των γνωστών γεγονότων που προκάλεσαν οι αντάρτες στην μνήμη της Αγίας στις 4 Δεκεμβρίου 1944 στου Μακρυγιάννη στην Αθήνα.

Η Αγία επίσης συνδέθηκε με την θεραπεία λοιμωδών νοσημάτων και περισσότερο της ευλογιάς και θεωρείται ως προστάτης όσων υποφέρουν από τέτοια νοσήματα αλλά και των Νοσοκομείων που περιθάλλουν τέτοιους ασθενείς.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας επιδημίες χολέρας, πανούκλας και ευλογιάς είχαν ενσκήψει πολλές φορές στην παλαιά Αθήνα.

Μάλιστα ο λαός πίστευε ότι *«εις τους κατά το Αστεροσκοπείον χώρους κατοικούσαν τρεις γυναίκες, η πανούκλα, η χολέρα και η βλογιά»* που κατά καιρούς ταλαιπωρούσαν τους Αθηναίους με την φοβερή και θανατηφόρα παρουσία τους. Όμως υπήρχαν προστάτες Άγιοι όπως ο Άγιος Χαράλαμπος κατά της πανούκλας και η Αγία Βαρβάρα κατά της ευλογιάς που τις καταπολεμούσαν και τις έθεταν ως τρόπαιο κάτω από τα πόδια τους. Αυτό φαίνεται στην παλαιά αθηναϊκή εικόνα της Αγίας Βαρβάρας στον Ι.Ν. Αγίας Τριάδος Κεραμεικού όπου απεικονίζεται η Αγία Βαρβάρα ένθρονη έχοντας ως υποπόδιό της την ασθένεια της ευλογιάς με μορφή άσχημης γυναίκας.

Επίσης μεταξύ Τρύφου και Δρυμού Βόνιτσας υπάρχει μια ιαματική πηγή που φέρει το όνομα της Αγίας Βαρβάρας και θεραπεύει τις γαστρικές, ρευματικές και δερματικές παθήσεις.

Ακόμα η Αγία θεωρείται προστάτις των πυροσβεστών, των τυφεκιοφόρων, των μεταλλορύχων, των αρχιτεκτόνων, των βιβλιοθηκαρίων, των λατόμων, των οικοδόμων, των στρατιωτικών μηχανικών, των μαθηματικών, των σταφιδεργατών (Ηράκλειο Κρήτης), των ναυτεργατών.

Εξαιρετικώς όμως τιμάται ως προστάτις των παρθένων, των ετοιμοθανάτων-ψυχορραγούντων και όσων εργάζονται με κίνδυνο αιφνιδίου και βιαίου θανάτου. Εξάλλου αυτό φανερώνει το άγιο Ποτήριο στα χέρια της, ότι δηλαδή πρέπει ο πιστός για να μην γευθεί το πικρόν ποτήριον του θανάτου να είναι έτοιμος με τα έργα της μετανοίας να λάβει το *«ποτήριον της ζωής»* και να αποφύγει τον πνευματικό θάνατο και την αιώνια καταδίκη. Υπάρχει ακόμη μοναστηριακή παράδοση που επιβάλλει να γίνεται προσευχή με κομβοσχοίни στην Αγία Βαρβάρα για την αποτροπή αιφνιδίου θανάτου και την επίτευξη χριστιανικού και ειρηνικού τέλους.

Είναι τέλος και προστάτιδα όσων κινδυνεύουν από καταιγίδες, κεραυνούς και

πυρκαγιές.

Η Αγία Βαρβάρα στην Λαογραφία

Οι εορτές από 4-6 Δεκεμβρίου ονομάζονται από τον λαό μας «νικολοβάρβαρα».

Για το κρύο των ημερών αυτών λέγεται ότι «η Αγία Βαρβάρα βαρβαρώνει, ο Άη Σάββας σαβανώνει και ο Άη Νικόλας παραχώνει».

Στην Κέρκυρα για τις εορτές αυτές λένουν: «Βαρβαρίτσι-Νικολίτσι, Σάββα τι θέλεις εις την μέση;».

Στην Κεφαλλονιά προσφέρονται στην εκκλησία Κόλλυβα της Αγίας να ευλογηθούν και να μοιρασθούν και λέγονται «σπερνά».

Στην Καστοριά απαγορεύεται το σκούπισμα ολημερίς. Στην Θράκη έβραζαν στις 4 Δεκεμβρίου κουκιά και τα μοίραζαν από ένα σε κάθε οικογένεια για να τα βάζουν στο «σακούλι» τους (το πορτοφόλι) να το «βαρβατιάσει» (γεμίσει) η Αγία.

Ένα σχετικό ποίημα με την γιορτή της Αγίας είναι το εξής:

«Αγιά Βαρβάρα γέννησε και άη Σάββα το δέχτη

Κι'άης Νικόλας έτρεξε και πάει να το βαφτίση.

Αγιά Βαρβάρα γέννησε και Στελιανή το δέχτη

Κι'άης Νικόλας τό'κουσε και πάει να το βαφτίσει», (δηλ. το χιόνι).

Οι ναυτικοί σχετικά λένε : «Τα'άϊ-Νικολοβάρβαρα, κατεβασιές και χιόνια, μπουράσκας και τελώνια».

Στην Σίφνο λένε: «Τα αγιονικολοβάρβαρα ή βρέχει ή χιονίζει».

Οι Πόντιοι ισχυρίζονται : «άε-Βαρβάρα φύσα, άε-Σάββα βρέξαν, άε-Νικόλα σόντσον (χιόνισε)».

Οι Χιώτες όμως λένε το αντίθετο : «Τα Νικολοβάρβαρα κι οι τοίχοι βράζουν».

Στην Νάξο λένε ότι στην τελευταία της ικεσία η Αγία Βαρβάρα έλεγε τα εξής: «*Πάρτε όρη τα κάλλη μου, και δάση τα μαλλιά μου κι εσείς αγριοπικροφύλλαδα, πάρτε την ομορφιά μου*» και από τότε η πικροδάφνη πήρε την ομορφιά της Αγίας και κάνει όμορφα λουλούδια.

Στα χωριά του Βοΐου φτιάχνονται λαγγίτες που περιχύνονται με σιρόπι για να θυμόμαστε το μαρτύριο της Αγίας όταν της ξερρίζωσαν τα δόντια.

Σε πολλά χωριά βράζονται και μοιράζονται ρεβύθια που συμβολίζουν τα σπυριά της ευλογιάς.

Στην Μ. Ασία οι ανύπαντρες κοπέλλες έφτιαχναν μελόπιττα που μοίραζαν σε τρίστρατο στους περαστικούς για να έχουν καλή τύχη. Το ίδιο και οι μητέρες με παιδιά που φοβούνταν την ευλογιά, μοίραζαν την μελόπιττα αφού την διάβαζε ο ιερέας (=κατάλοιπο λατρείας Θεάς Εκάτης).

Στην Θράκη επίσης προσφέρεται χυλός σιταριού (ο γνωστός ασσουρές) με εννέα είδη δημητριακών και ξηρών καρπών και ζάχαρη που τοπικά λέγεται «*Βαρβάρα*» και παραπέμπει σε θαύμα της Αγίας με το οποίο δια της βρώσεως του χυλού γλύτωσε τους χριστιανούς από την βρώση των ειδωλοθύτων.

Το παραδοσιακό κέρασμα πάντως για την γιορτή της Αγίας είναι οι λουκουμάδες (καθιερώθηκαν μετά την χρήση τους από το πυροβολικό) και το κονιάκ.

Στο Ύδραμα όπου ο ναΐσκος της Αγίας Βαρβάρας Δράμας, κατά την παραμονή πετάνε μέσα στην φυσική λίμνη караβάκια με αναμμένα κεριά.

Από την Υμνολογία για την Αγία Βαρβάρα

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

Ήχος δ'.

*Βαρβάραν την αγίαν τιμήσωμεν• εχθρού γαρ τας παγίδας
συνέτριψε, και ως στρουθίον ερρύσθη εξ αυτών, βοηθεία*

και όπλω του Σταυρού η πάνσεμνος.

Έτερον.

Ήχος πλ. α΄. Τον Συνάναρχον Λόγον.

Της Τριάδος την δόξαν ανακηρύττουσα, εν τω λουτρώ
τρεις θυρίδας υπεσημήνω σοφώς, κοινωνίαν πατρικήν λιπούσα
πάνσεμνε• όθεν ηγώνισαι λαμπρώς, ως Παρθένος
ευκλής, Βαρβάρα Μεγαλομάρτυς. Αλλά μη παύση πρεσβεύειν,
ελεηθήναι, τας ψυχάς ημών.

Κοντάκιον.

Ήχος δ΄. Ο υψωθείς εν τω Σταυρώ.

Τω εν Τριάδι ευσεβώς υμνουμένω, ακολουθήσασα σεμνή
Αθληφόρε, τα των ειδώλων έλιπες σεβάσματα, μέσον δε του
σκάμματος, εναθλούσα Βαρβάρα, τυράννων ου κατέπτηξας,
απειλάς ανδρειόφρον, μεγαλοφώνως κράζουσα σεμνή• Τριάδα
σέβω, την μίαν Θεότητα.

Μεγαλυνάριον.

Πατέρα λιπούσα τον δυσσεβή, εδείχθης θυγάτηρ, Βασιλέως
των ουρανών, υπέρ ου προθύμως, αθλήσασα Βαρβάρα,
λυτρώσαι πάσης νόσου, τους προσιόντας σοι.

Βιβλιογραφική πηγή

- Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, «Συναξαριστής των δώδεκα μηνών», τόμος

δεύτερος, Νοέμβριος-Δεκέμβριος, Εκδόσεις Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1998.

- Βασιλοπούλου Χαραλάμπους, Αρχιμανδρίτου, «*Η Αγία Βαρβάρα*», εκδόσεις Ορθόδοξος Τύπος, Βίοι Αγίων, Αθήναι.
- Ευστρατιάδου Σωφρονίου Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως «*Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», Έκδοσις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι 1955.
- Λαγγή Ματθαίου, Αρχιμανδρίτου «*Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», τόμος ΙΒ΄, Μην. Δεκέμβριος, Αθήναι 1979.
- Μικραγιαννανίτου Γερασίμου, Μοναχού, «*Νέος Ενιαύσιος Στέφανος*», Άγιον Όρος 2006.
- Μολοττού Ζώτου, «*Λεξικόν των Αγίων Πάντων της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», έν Αθήναις 1904.
- Σιμωνοπετρίτου Μακαρίου, Ιερομονάχου, «*Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*», Διασκευή εκ του Γαλλικού Ξενοφών Κομνηνός, τόμος τέταρτος, Δεκέμβριος, Ίνδικτος, Αθήναι 2008.
- «*Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως*», (Delehaye Hippolyte, Propylaeum ad Acta Sanctorum, Novembris, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae), Bruxellis
- «*Martyrologium Romanum*».
- «*Μηνολόγιον Βασιλείου Πορφυρογεννήτου*», Πατρολογία MIGNE, τ. 117, στ. 192
- Συμεών Μεταφράστου «*Άθλησις της Αγίας ενδόξου και καλλινίκου μεγαλομάρτυρος του Χριστού Βαρβάρας*», Πατρολογία MIGNE, τ.116, στ.301-316.
- Ιωάννου του Δαμασκηνού, «*Εγκώμιον εις την αγίαν και ένδοξον του Χριστού μάρτυρα Βαρβάραν*», Πατρολογία MIGNE, τ. 96, στ. 781-813.
- Cairo today, Απρίλιος 1988, σελ. 27-28
- Attwater Donald, «*Dictionary of saints*» , σελ. 54
- Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια «*Φοίνιξ*»
- Μηνιαίον Δεκεμβρίου, Εκδόσεις «*Φώς*», σελ. 27-40
- Αγαθαγγέλου Επισκόπου Φαναρίου, «*Ιερά λείψανα Αγίων της καθ'ημάς Ανατολής στη Βενετία*», Εκδ. Αποστολική Διακονία, σελ. 114-118
- Αγιεροθεϊτίσης Ισιδώρας Καθηγουμένης, «*Προσκυνητάριον του Ιερού Μετοχίου "Αγία Βαρβάρα" πλησίον της πόλεως Μεγάρων*», Έκδοσις Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυπαρισσιωτίσης και Αγίου Ιεροθέου Μεγάρων, Νοέμβριος 2007.
- Γεδεών Μανουήλ «*Βυζαντινόν Εορτολόγιον*», Κωνσταντινούπολις 1899, σελ. 197

- Ράμφου Ιωάννου Πρωτοπρεσβυτέρου, «Αγιολογικά μελετήματα», Αθήναι 1987, σελ. 2-30-31
- «*Corpus beatae Barbarae in Constantinopolim est delatum tempore Justiniani imperatoris et in ecclesia S.Salvatoris, qual graece dicitur Loco Pastu collocatum*», Fl. Corner, Ecclesiae Venetae cit., II, σελ. 180
- Καμπούρογλου Δημητρίου Γρ., «Ιστορία των Αθηνών», τ. Β', σελ. 156
- Καββαδία Δημητρίου Ιερομόνου, «Τα Ιερά Προσκυνήματα της Κεφαλλονιάς - *The Holy Shrines of Cephalonia*», Αθήναι 2002
- Μικραγιαννανίτου Γερασίμου Μοναχού, «Ακολουθία της Αγίας ενδόξου Μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας», Ιερός Ναός Αγίας Βαρβάρας, Άνω Τούμπα-Θεσσαλονίκη